

STANDÁR BLIR STANDÁR – INDELT SOLDAT JÖNKÖPINGS REGEMENTE

Min farfars far Axel Wilhelm Standár (Andersson) född 1848 ligger begravd i Sandhems Kyrka där familjens gravsten finns bevarad för eviga tider på den gamla delen av kyrkogården till höger om kyrkan.

Bild: Familjegraven i Sandhems Kyrka

ANFADER

Axel Wilhelm Andersson sedermera Standár, född den 12 januari revolutionsåret 1848 i Jonsbo, Malmbäck. Axel var son till Anders Johan Johannesson torpare från Hylletofta väster om Sävsjö och Ulrica Jacobsdotter från Malmbäck.

Första frun är Lovisa Otilia Standár (Fredriksdotter) som dog den 7 november 1876. Tillsammans hade de fem barn. Den 14 augusti 1877 gifter Axel om sig med Johanna Elisabeth Standár (Karlsdotter) från Stora Ekesås, Svenarum född den 13 oktober 1850. Då arbetar Axel som banvakt vid Statens Järnvägar (SJ) sedan juni 1875 boende i Lönnängens banvaktstuga på Margretholms ägor i Sandhems socken. Tillsammans fick Axel och Johanna elva barn, bland annat Oscar som är min farfar. Syskonskaran uppgår till sexton barn med fem halvsyskon.

Banvakt var den kategori av järnvägspersonal som ansvarade för att järnvägsbanan hölls i gott skick. Banvakterna bodde oftast i särskilt uppförda små banvaktsstugor utspridda längs de järnvägar som fanns i Sverige. Axel tillhörde II Distriktet med huvudort Göteborg varav en delsträcka var Falköping – Jönköping - Nässjö som invigdes 1862.

Bild: Axel Wilhelm Standár och Johanna Elisabet Standár (Karlsdotter)

År 1911 köper Axel en byggnadstomt benämnd Villelund för 500 kronor. Namnet är en travesti på mellannamnet Wilhelm. Köpet av Villelund sker i samband med pensioneringen då han måste lämna tjänstebostaden Lönnängen som ligger i närheten på andra sidan järnvägsspåret.

Axel dör den 10 december 1930, Villelund, Margretheholm. Johanna bor kvar i orubbat bo på Villelund fram till sin död den 13 oktober 1932. Dödsboet förrättar auktion den 2 augusti 1933. Ny ägare av Villelund är Leo Sager ägare av Margretheholm, lagfart är daterat till den 7 mars 1934.

SOLDATNAMN

Den 24 april 1869, 21 år gammal, blev Axel upptagen i generalmönsterrullan för första kompaniet (Livkompaniet) vid Jönköpings regemente. Han tilldelades då namnet Standár som är ett för den tiden typiskt soldatnamn. Han bodde tillsammans med sin första hustru i Soldattorp nr 89 som låg under gården Häljeryd, Uppagård strax utanför dagens Tenhult i Rogberga socken. Axels företrädare i soldattorpet, Anders Lind, hade begärt avsked för sjuklighet året innan och fått lämna torpet.

Ett standár (franska estandard) är ett militärt fälttecken. Ett standár är en duk som är mindre än fanans (flagga) och regelmässigt kvadratisk som ett vexillum. Vexillum är ursprungligt den första riktiga fanan 100 år f.kr och var en röd duk med en text, målad figur eller en symbol som fästes på en tvärså på en lans.

		<p>Præmiazare Isaac Wahl f. k. Johans namn; född i Öngestrups församling Jönköpings län den 9 Oktober 1835. Antagen den 15 Januari 1850.</p>	<p>33 $\frac{5}{12}$ — 31 $\frac{5}{12}$</p>	<p>Öfver</p>	
89	89	<p>Soldat Anders Lind Antagen till Soldat vid Generalmönstret den 27 Juni 1869. Ersatt med</p>			<p>Öfver ut för afbörd för sjuklighet i Skarslövs församling till underbefäl i Jämt län.</p>
		<p>Axel Standar f. k. Axel Andersson; född i Malmslätt församling Jönköpings län den 19 Januari 1849. Antagen den 24 April 1869.</p>	<p>33 $\frac{5}{12}$ — 31 $\frac{5}{12}$</p>	<p>5, 8, 5 Öfver</p>	
90	90	<p>Soldat Anders Ström Antagen till Soldat vid Generalmönstret den 25 Juni 1869. Ersatt med</p>			<p>Behållt, uppsök</p>
		<p>Anders Ström f. k. Anders Svensson; född i Rydhögs församling Jönköpings län den 1° Februari 1849. Antagen den 26 Oktober 1869.</p>	<p>33 $\frac{9}{12}$ — 31 $\frac{9}{12}$</p>	<p>5, 7, 5 Öfver</p>	

Bild: Generalmönsterrullan där Axel Standar tar över Soldattorp nr 89.

Soldatnamn gavs av kompanichefen åt indelta soldater inom den svenska krigsmakten. Den indelte soldaten skulle i de flesta landskap ha en bostad med tillhörande markbit, så kallat soldattorp. Det fanns flera typer av soldatnamn. Det kunde vara adjektiv som uttryckte en egenskap som ansågs fördelaktig för en soldat såsom (Rask, Villig, Frisk) eller substantiv med militäranknytning såsom (Dolk, Lantz, Sköld) eller naturanknytning såsom (Björk, Ask, Berg, Gran). Det är först i slutet av 1800-talet, då användningen av släktnamn börjar sprida sig över Sverige, som det börjar bli vanligt att soldatnamnen går i arv, en tendens som underlättades av indelningsverkets avveckling.

JÖNKÖPINGS REGEMENTE 1623 - 1927

Förbandets ursprung var de fotfänikor (dagens infanteri) som sattes upp under 1500-talet. Fänika betecknade under slutet av medeltiden och ända in på 1600-talet en avdelning fotfolk som följde en fana. Indelningsverket infördes 1684 inom Jönköpings län. Kunglig Jönköpings regemente I 12 flyttade 1914 från sin övningsplats i Skillingaryd in i nybyggda kaserner på Ryhov i Jönköping. Kasernerna byggdes om till sjukhus efter att regementet flyttat till Eksjö 1928.

Regementet deltog i fältslagen Lützen 1632, Wittstock 1636, Malatitze 1708 och Hälsingborg 1710.

Bild: Uniformer för Jönköpings Regemente och regementets standar.

Under 1800-talets ifrågasattes indelningsverket allt oftare. Värnpliktsarméer infördes i allt fler länder och dessa kunde utrusta numerärt betydligt större trupper, och i militär träning kunde de indelta soldaterna inte heller mäta sig med värvade trupper. Genom ett riksdagsbeslut 1873 bestämdes det att indelningsverket successivt skulle ersättas med värnplikt. Avvecklingens avslutande del genomfördes 1901.

Jönköping juni 2022

Hans Standár